

ÕPETAJA MISSIOON

[ALEKSANDER LINT SAJANDIVANUNE]

Kui valiti Eesti Looduskaitse Seltsi kolm esimest auliiget, siis oli nende hulgas Friedebert Tuglase ja Johannes Piiperi kõrval viimatimainitud loodusteaduse nestorilt linnutundmisindu saanud Aleksander Lint. Seltsi Haapsalu osakonna teenekas ühiskonnategelane ja koolijuhataja Jüri Uustalu oli teda ette pannud.

Aleksander Lint oli sündinud Tartu külje all Külitse külas, Ropkas ja Soinastes alghariduse saanud ning 1905. revolutsioonaastral Laia tänava õpetajate seminaris pedagoogidiplomi vastu võtnud. Algul sai õpetaja oldud Vooremaal Leedi algkoolis, seejärel koolijuhataja Hageris ning siis algas tõeline elutöö Läänemaa Õpetajate Seminaris, mis 1950 muudeti Haapsalu Pedagoogiliseks Kooliks. Siin õpetas ta loodusteadusi 1922—1932 (seminari sulgemiseni) ja taas 1945—1956. Vahepeal sai oldud esimesel nõukogude aastal koolijuhataja Tartu 3. algkoolis. Direktori ja õppealajuhataja laua taga tuli mõnda aega istuda ka Haapsalus. Aga elusisüks jäi ikka ühtviisi õpilastes tõsiste looduskiindumuste kasvatamine, mis ühendus kõikjal menuka «humanitaaria»-harrastusega eelkõige näitejuhtimise ja etlemise (ilulugemise — nagu toorkord öeldi) vallas. Kui seitsmekümneselt lõpuks tuli viimane koolitund, asus üle-eestiliselt populaarne koolimees taas Tartusse. Binokliga mees liikus aina Emajõe luha linnulalinas, puistikes ja parkides, käis rändevaatlustel Vormsil, Kallastel, Helmes, mitmel pool mujalgi. Ja kui Toonela luik ilmus 28. juulil 1970 oma õpilastesse Haapsalu holmiroostikes aina luikede läbirännet meeltesse jätnud koolimehele, oli avaldatud 26 linnuteadustööd, oldud kõnepuldis üleilaulistelgi konverentsidel. Sellega A. Lint nagu tõestas oma ea- ja kooliuuenduskaaslaste Johannes Käisi põhimõtet: **õpetaja peab olema ka uuriija**. Alles siis julgeb ta ka oma õpilased otse objektile, siinsel näitel — loodusesse viia. Aga ainult nii sünnib tõeline õpetus.

Aleksander Lindi missioon on jäänud tema õpilastesse, rahvasse.

Püüdkem hetkeks elustada seda sajandijuubilari tema missioonis. Kuulame, mida räägivad need, kes temalt vaimutoitu maitsnud.

Kauaaegne haridusminister, Eesti NSV teeneline õpetaja, samuti nüüdne looduskaitse seltsi auliige Ferdinand Eisen tuli «Lindi-kooli» «Käisi-koolist». Ta meenutab:

«Mäletan hästi seda pikka, pisut ettepoole vimmas meest 1930-ndate aastate algusest Läänemaa Uuemõisa seminari päevilt. A. Lint oli meie loodusloo õpetaja, kes püüdis loodust meile võimalikult lähemale tuua. Juba esimestel loodusloo tundidel andis ta meile iga laua peale ette mikroskoobi ja pani meid taime rakke oma silmaga uurima. Teiste õpetajate tundides tuli leppida harilikult kriidi ja tahvliga. Õpetaja A. Lint juhtimisel ja eestõttamisel käisime metsas, puisniidul, mererannas, Paralepal ja Ungru lossi ümber taimi, linde, viinamäetigusid ja vetikaid vaatlemas.

Väljaspool klassiõppetööd oli ta näitejuht-lavastaja. Tema juhtimisel tulid seminari lavale «Per Gynt», «Suveöö unenägu», «Mustlase armastus», «Salome» ja muud. Eesti NSV teeneline õpetaja Jüri Kipper lisab sesse ritta veel näiteks Molière'i «Ihnuse».

Paljudel saalisõpilajail on jäädavalt meeles; kuidas klassika väärtteoste lavaletoomise kõrval õpetaja Lint ise deklameeris. Näiteks täies pikkuses Tuglase «Merd». Kuulajate silmi valgusid pisarad, kui õpetaja luges Sütiste «Rüblikut». Ja Eesti NSV teeneline kunstnik Kaljo Põllu laiendab: «Iga õpetaja teeb oma aine kangesti

tähtsaks, aga selliselt, nagu see oleks ainult just temasse puutuv, mingi eraasi. Õpetaja Lindi õpetus ületas alati ainepiiri. Temasse puutus nii emakeel kui füüsika ja keemia tõed — välja kuni lausutu või kirjutatu stiili ning ortograafia viideten. Tema looduslugu oli nagu terviklik maailmavaade. Ja ometi oli iga tund tervik, mida reeglina lõpetas ainus, lühike, peamist kokku võttev lause.»

Ent katsume veelgi siseneda ühe õpetaja missiooni saladusse.

Lia Bauman-Kevvai mäletab siiani Lindi esimest tundi. Ta tuli, kaenlas suur kimp üht teada taime — tulikat. Ja hakkas aina seda karjamaarohtu laiali laotades pärima: «Mis te tähele panete?» Nimetati kollast värvi õisi ja säbrulisi lehti, tolmukate hulka ja õõnsust varres. Aga õpetaja pinnis aina edasi. Lõpuks polnud kellelgi enam vähimatki lisada. Ja siis ta hüüatas: «Miks te ometi teada ei maitse!» Nüüd said kõik teada, et see on kibe. Ja nüüd tead aastakümnete taha, milline on teiste hulgas justnimelt — kibetulikas.

Kaljo Põllu mäletab senini esimest katset. Kõigil kästi otsida üks viksikarp. Auk kaande. Kaaluda. Siis saepuru sisse. Jälle kaaluda. Ja nüüd tuli kodune ülesanne: igaüks kuumutab seda karpi internaadi-ahjus ja kaalub kolmandat korda. Ja järgmine tund tuleb seletab, kust tekkis kaaluvahe. Eluks ajaks mäletad, millest koosneb orgaaniline aine. Selist individuaaltööviisi paikapanekut oli järjest. Sügiseks tuli näiteks kaasa tuua ilusasti ribadega kleebitud herbaarium. Selle määramist pidi seletama ning iga õigesti määratu andis pool punkti. Oli põnev, palju keegi neid punkte kokku saab.

Oli loodusloo klass. Seiles esialgu salapärased hoidlakapid, kus kord hoolikalt prepreeriti skeletinäidiseks ka üht suurt havi ja olid akvaariumid koos täpse hooldamisgraafikuga, kusjuures söömisajagadel tuli pidada ka vaatluste päevikut. Eriti jälgimisväärsed olid gupid. Kooli lõpetamiseks oli viimseni teada ka kõikide kapipue sisu.

Aga kõige tähtsamad olid ikkagi õpetaja Lindi maastikul liikumised. Hiirekõrvus kaske-de aegu oli alati kogu kooli looduspäev. Kaasas ka kõik õpetajad. Seletas aga ikka A. Lint. Milline austus ja imetus sugenes neist päevist oma õpetaja vastu — ta teadis kõiki liike. Ja kui siis vahel kitsal teel hilistunnil kojuruttavad tüdrukud jooksid otsa vastutulijale — või tema neile —, siis teati ikka — see oli õpetaja Lint. Ta kuulas laotusehääli ega saanud parajasti jälgida teeisi. Oli siis tema hüüdni-mekski Hüüp — aunimi. Tema oli õpetanud nägema seda rannarookstiku harukordset, pikanokalist lindu.

Kaljo Põllu sai ülikooli kunstikabineti juhatajana hulk aastaid hiljem, endal kah binokkel kaelas, õpetajaga kokku Emajõe luhal. Õpetaja otsis parajasti Ropka taga karmiinleevikest ja sinirinda. Kunagine õpilane aga sai teada, kuidas kaugeltki eristada kaelushakki künnivarest. Seal ta siis küsis, juba õpetaja õpetajalt, mis katsed need õieti olid, mida ta koolis järjest teha laskis. Õpetaja õpetaja naeris ja kostis: «Ega see katse polnud tähtis. Ma tahtsin näidata, kui tähtis on loodust tunda. Oleks me ainult rääkinud, poleks sellest midagi meelde jäänud.»

Lindi ja tema õpilaste rajatud kooliaia kohal, kus Põllu oli määratud labidate-rehade jagajaks ning kokkukorrajaks, on majad. Pole sealset suurt, pisikeste, hästi magusate viljadega pirnipuudki. Aga Õpetaja läheb ajas pikemaks ja pikemaks, tema ilme selgemaks ja selgemaks.

JAAN EILART